

fabriker. Her hjemme ere derimod Landbrønderierne forsvundne, og navnlig mærkelig nok forsvundne fra den Tid, da man opbevarede Bønselighederne ved at give Bevilling. Jeg skal nævne et Exempel ude fra Helsingør et Par Mil Nord for Hillerød og 4 Mil fra Helsingør. Der var en Mand, som eiede en Kro og satte Himmel og Jord i Bevægelse for at opnaa Bevilling til Brønderi. En halv Mil eller 6000 Men fra Helsingør boede et Amtsrådsmedlem, som var meget ivrig for at stifte denne Mand Bevillingen, han skrev i Avisen og hævdede, hvilket uhyre Tab det var for Landmanden, at Urinstoffet ved Kjøbstadbrønderierne gik tabt for Landbruget, det var af en saa uhyre stor Værdi, at man ikke kunde noksom ønske, at alle Brønderier kom til at ligge paa Landet. Vedkommende fik Bevillingen og drev Brønderiet nogle Aar, saa blev han fjed af det og leiede det ud med Forpligtelse for Forpagteren til at drive Brønderiet. Denne drev det saa og satte Penge til og søgte saa efter nogle Aars Forløb at faae det afsviklet derhen, at Brønderiet blev nedlagt, og det blev saa nedlagt. Denne Mand havde dog en god Udgang til at blive af med sit Produkt, han havde Kjøbmandshandel og Krohold og kunde altsaa sælge sit Fabrikat til en høiere Pris, end en Landmand almindeligvis vilde kunne gjøre. Det samme Amtsrådsmedlem, som saa stærkt havde anbefalet dette Anlæg, havde samtidig Kontrakt med mig om at afhente Gjødningen fra min Stald, en Stald paa 16 Kreaturer, som laa noget afsondret og i en anden Eiendom, hvorfra der ikke var Afsat til Stranden, hvorfra Urinen ikke maatte løbe derud, men skulde postes op og kjøres bort. Jeg havde derfor sat ind i Kontrakten, at den Paagjældende skulde kjøre den bort, og han sendte sin Vogn ind, lod Urinen poste op, og kjørede den 1,500 Men ud til Drefund og lod den der løbe i Rendsstenen. Det var jo noget aparte, at denne Landmand, som havde rost Værdien af denne Urin saa stærkt, valgte, naar han alligevel havde haft Uleiligheden med at læsse den paa og af, da at kjøre de 1500 Men bort og spille den, fremfor at kjøre den 6000 Men hjem og saa beholde den. Sagen er imidlertid, hvad han ikke den Gang havde tænkt paa, at et Kreatur paa Værme kan drille en hel Tønde om Dagen, og som Følge deraf er den Urin, som gaar bort, meget lidt værdifuld. Om Manden nu havde beregnet dette rigtig, veed jeg ikke, men det var Resultatet. Jeg anfører dette, for at de Herrer Landmænd, som ellers vilde vurdere Urinen, efter hvad de kjende, kunne faae Begreb om, at der er en Hage ogsaa derved. Dernæst,

dersom Brønderierne nu kom over til Landbruget, saaledes som det er i Preussen, vilde det vistnok være det Naturligste, at man vilde søge her ligesom der at anvende Kartofler til Spiritus. Kartofflen har imidlertid den Egenkab, at den anvendes med 9 pCt. og med 25 pCt. Mel saa omtrent. Der er altsaa en ganske overordentlig stor Forskel paa Kartofflers Righoldighed paa Mel. I Thykland er man saa heldig situeret, at man i Reglen har en paa Mel meget righoldig Kartoffel, nemlig med 20 à 24 pCt. Mel, men her i Landet er der kun ganske enkelte Egne, hvor man kan avle en saadan Kartoffel. Der er gjort mange Forsøg paa at indforskrive en paa Mel righoldig Kartoffel og lægge den her, men Afgrøden har været mindre righoldig, og efterhaanden synker den ned til det, som er almindeligt for det Jordbrug og den Egn, hvor den avles. Nu vil jeg imidlertid sætte, at naar man her kunde forandre Forholdene saaledes, at man kunde tilvejebringe de store Jordomraader, som ere nødvendige for at have en tidsvarende Spiritusfabrikation, og at man kunde tilvejebringe den ved at etablere Spiritusfabriker paa samme Vis, som man nu har Jøllensmeierier, saaledes altsaa, at en Del Eiendomme staa sig sammen om en saadan Industri — jeg vil gaa videre, jeg vil antage, at man kunde løse den Opgave, som jeg i Øvrigt anser for uløselig, nemlig at avle melholdige Kartofler, hvor Jord og Klima ikke passer dertil, jeg gaar ud fra, at man her kunde fremstille Kartofler, man hidtil ikke har kunnet fremstille uden paa enkelte Egne her i Landet — saa vil jeg sige, at saa have vi her den samme Herlighed, som vi have i Preussen, men lad os se paa denne Herlighed. Den Herlighed, de have i Preussen, er, at de gjennem en lang Aarrække have jamret sig forfærdelig over det elendige Resultat, de have haft af deres Spiritusfabriker. Jeg skal nævne, at Resultatet er et saadant, at Fabrikkerne paa Landeieendommene faae knap otte Dre pr. dansk Pot otte Graders Spiritus, og dersom man vil oversætte det og sige: En Tønde Kartofler, der holder 22 pCt. Melstof, kan give 28 Potter, og man for at omdanne dette Melstof til Sukker, som er nødvendigt for at faae det til Spiritus, behøver for omtrent 1 Kr. pr. Tønde Karrum Byg, lavet om i Malt, vil Resultatet deraf blive, at en Tønde Kartofler, som veier 216 Bund, vil give en Landmand 92 Dre. De Herrer have ikke nødtigt uden videre at tro paa dette mit Ord, det kan lægges frem. Vi have Tidsskrifter og Bøger, der er paa dette Omraade ikke Noget at fare vild paa, saaledes forholder det sig. Jeg mener, at disse Folk have skjellig